

Xarajatlarni Hisobga Olish, Shuningdek, Tayyor Mahsulotlarni Hisobga Olish

Nabiyev Muzaffar Abdumalikovich¹, Nishonboy To'xtasinov²

Anotatsiya: Xarajatlarni hisobga olish korxonani boshqarish uchun eng muhim vositadir. Biznes sharoitlari murakkablashib, rentabellik talablari ortib borayotganligi sababli xarajatlarni hisobga olish zarurati ortib bormoqda. Iqtisodiy mustaqillikka ega bo'lgan korxonalar har xil turdagi tayyor mahsulotlar, ko'rsatilgan xizmatlarning o'zini oqlashi, qabul qilingan har bir qarorning samaradorligi va ularning moliyaviy natijalarga ta'siri, shuningdek xarajatlar miqdori haqida aniq tasavvurga ega bo'lishi kerak.

Kalit so'zlar: Ishlab chiqarish, xarajat, ish haqi, mehnat, biznes, firmalar, korxonalar, tayyor mahsulot, mehnat obekti, moddiy resurslar, umumiy ishlab chiqarish va binolar.

Korxonaning faoliyatning muhim xususiyati bo'lgan mahsulot ishlab chiqarishda xarajatlarga duchor bo'lishi, xarajatlarni noto'g'ri tashkil etish halokatli oqibatlariga olib kelishi bilan izohlanadi. Xarajatlar foydaning asosiy cheklovchisi va shu bilan birga ta'minot hajmiga ta'sir qiluvchi asosiy omil bo'lganligi sababli, boshqaruv qarorlarini qabul qilish mavjud ishlab chiqarish xarajatlari va ularning kelajakdagi hajmini tahlil qilmasdan turib, firmalarning ishlashi mumkin emas. Biz ko'rib chiqayotgan korxonada ishlab chiqarish jarayoni markaziy o'rinni egallaydi, tayyor mahsulot yaratish, ishlarni bajarish bilan bog'liq texnologik operatsiyalar majmuasidir. Ishlab chiqarish uchta asosiy omil - ishchi kuchi, mehnat vositalari va mehnat ob'ektlarining o'zaro ta'siri bilan belgilanadi. Ushbu omillarning ishlab chiqarishdagi ishtiroki tegishli xarajatlarni talab qiladi: Birinchidan, uzluksiz ishlab chiqarish jarayonini ta'minlash uchun moddiy resurslarni sotib olish zarur, buning natijasida kiruvchi xarajatlar shakllanadi; ikkinchidan, iqtisodiy mablag'lar tovar-moddiy zaxiralarni qayta ishlash jarayonida bevosita mahsulot ishlab chiqarish va ularni sotish uchun - ishchilarning ish haqi uchun sarflanadi; mahsulot ishlab chiqarishga sarflangan mehnat ob'ektlarining tannarxi, ishlab chiqarishda, ishlab chiqarishda va boshqaruvda qo'llaniladigan mehnat vositalarining amortizatsiyasi (ta'mirlash va boshqaruv xodimlarining ish haqi, umumiy ishlab chiqarish va umumiy biznes ehtiyojlari uchun sarflangan mehnat ob'ektlarining tannarxi) isitish, yoritish, binolarni tozalash va boshqalar), binolarning amortizatsiyasi va do'konlar va umumiy ob'ektlarning maishiy inventarlari va boshqalar). Bozor mexanizmlarining haqiqiy ishlashi bilan ishlab chiqarish xarajatlarini hisobga olish va nazorat qilishning aniq tizimini takomillashtirish va yaratish muqarrar ravishda zarur bo'ladi. Shunday qilib, ishlab chiqarish xarajatlarini hisobga olishning o'ziga xos maqsadi ishlab chiqarish xarajatlari hisobini shakllantirishning asosiligi va to'g'riligini aniqlashdir. Zamonaviy me'yoriy-huquqiy baza nuqtai nazaridan ishlab chiqarish xarajatlarini hisobga olish va tahlil qilishning nazariy va amaliy masalalarini o'rganish. Belgilangan maqsad quyidagi vazifalarni hal qilishni talab qildi: Ishlab chiqarish xarajatlarini hisobga olish va tahlil qilishning nazariy jihatlarini ochib berish; O'rganilayotgan ob'ektni tavsiflash; Qo'shimcha xarajatlarni hisobga olishni tashkil etish tartibini ko'rib chiqish; Korxonada yig'ib olingan va jo'natilgan metall parchalari tarkibini tahlil qilish; korxonalar xarajatlari va xarajatlarning mazmuni; korxonaning moliyaviy natijalarining o'zgarishiga ta'sir qiluvchi omillar, bu o'zgarishlarning sabablarini aniqlash; Muayyan tashkilotda xarajatlarni kamaytirish yo'llarini aniqlash; Qo'shimcha xarajatlarni hisobga olish holatini baholash. Ishlab chiqarish xarajatlarini shakllantirishning buxgalteriya jarayonidir. Tadqiqotning nazariy va uslubiy

¹ Hisobi va audit" kafedrasida katta o'qituvchisi PhD, Andijon qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar instituti "Buxgalteriya
² "Buxgalteriya hisobi va audit" ta'lim yo'nalishi 4-kurs talabasi, Andijon qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar instituti "Buxgalteriya

asosini qonun hujjatlari, tashkilot xarajatlari to'g'risidagi nizomlar, shuningdek, o'quv va davriy adabiyotlar, ommaviy axborot vositalari tashkil etdi.

Xulosa. Ushbu maqolada xarajatlarning barcha turlari va ularni hisobga olish usullari, shuningdek ularni kamaytirish yo'llari batafsil ko'rib chiqildi. Xarajatlarning birlamchi hisobi (buxgalteriya hisobi bo'yicha hujjatlar) ko'rsatilgan, xarajatlar tahlili o'tkaziladi, korxonada mahsulot tannarxini pasaytirish bo'yicha tavsiyalar ko'rib chiqiladi. Umumiy ishlab chiqarish va umumiy xo'jalik qo'shimcha xarajatlari murakkab moddalardan iborat bo'lib, mahsulot turini sotishdan tushgan tushumga mutanosib ravishda mahsulot turlari o'rtasida bilvosita taqsimlanadi; Ishlab chiqarish xarajatlarini minimallashtirish - ishlab chiqarish xarajatlari va soliqlar, yig'imlar va byudjetdan tashqari maqsadli jamg'armalarga majburiy ajratmalarni sotish hajmini tavsiflovchi mahsulot tannarxida ifodalanadi;

➤ ishlab chiqarishning texnik darajasini oshirish, ishlab chiqarish va mehnatni tashkil etishni takomillashtirish xom ashyo, materiallar va ish haqining pasayishiga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Akatieva M.D. Buxgalteriya hisobi va tahlili: Darslik / M.D.Akatieva, V.A.Biryukov - M.: SIC INFRA-M, 2015. - 252 b.
2. Astaxov, V.P. Buxgalteriya (moliyaviy) hisobi / V.P. Astaxov. – M.: Yurayt, 2015.–992-yillar
3. Baxoldina I.V. Buxgalteriya moliyaviy hisobi: Darslik / Baxoldina I. V., Golysheva N. I. - M.: Forum, SIC INFRA-M, 2016. - 320 b.

